

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

<http://www.fondacija-cure.org>

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

AKCIJONI PLAN – AGENDA POTREBA ŽENA SA POSEBNIM FOKUSOM NA MANJINSKE I MARGINALIZOVANE GRUPE U OPŠTINI BRATUNAC

Kreirala: Medina Mujić

Oktobar, 2020. godine

Informacije o projektu “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene”

Dvogodišnjim projektom “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene” u BiH, koji finansira Evropska unija u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava u Bosni i Hercegovini, a realizuje Fondacija CURE (CURE) i Fondacija za osnaživanje žena (FWE), namjeravamo doprinijeti promociji i poštivanju ženskih prava, te doprinjeti iskorjenjivanju diskriminacije žena sa posebnim fokusom na marginalizovane i manjinske grupe žena u deset (10) opština. Projekat predstavlja izvanrednu priliku za pokretanje mehanizama u nastavku praktičnog rada oko ljudskih prava žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz organizaciju zajedničkih treninga, implementaciju uporedivih aktivnosti i razmjenu dobre prakse među akterima i zainteresiranim stranama.

Ciljevi projekta su direktni doprinos u promociji poštivanja ženskih ljudskih prava, i povećanje društveno-ekonomске inkluzije žena i djevojčica pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz jačanje njihovih kapaciteta i kreiranje konkretnih akcija za borbu protiv diskriminacije, rasizma i ksenofobije, te rješavanje pitanja njihovih ljudskih prava u BiH.

Projekt ima integrисани pristup u cilju rješavanja problema marginalizacije, isključenosti i diskriminacije žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa u Bosni i Hercegovini (BiH) koje se suočavaju s nepovoljnim položajem i koje su izložene siromaštvu, diskriminaciji i predrasudama i u velikoj mjeri su isključene iz procesa donošenja odluka na različitim nivoima.

UVODNI KONTEKST

Općina Bratunac nalazi se u istočnom dijelu Bosne i Hercegovine i dio je Republike Srpske. Prema posljednjim dostupnim podacima (Popis iz 2013.) u općini živi 20.340 stanovnika, od čega je 10.091 muškaraca i 10.249 žena. Od ukupnog broja žena, 50,9% nemaju nikakvo ili imaju samo osnovno obrazovanje. Što se tiče ekonomske aktivnosti, 4.977 žena je neaktivno iz različitih razloga, bilo da su u mirovini (1.524), obavljaju kućne poslove (2.104), nesposobne su za rad (175) i iz drugih razloga. Prema podacima iz 2016. godine na Zavodu za zapošljavanje bilo je prijavljeno 1.957 žena.¹

Prema istraživanju *Pozicija, uključenost i prava žena koje pripadaju manjinskim i marginaliziranim grupama u Bosni i Hercegovini* navodi se da Općinu Bratunac karakterizira značajna nerazvijenost sa vrlo malim brojem zaposlenih u općini, što rezultira većim potrebama za pružanjem ove zaštite. Činjenica da se svakodnevno povećava broj građana koji žive na donjoj granici egzistencije rezultira time da Centar za socijalni rad ne može odgovoriti na sve zahtjeve za pomoć. Centar za socijalni rad zapošljava ukupno 8 radnika/ca, od kojih je samo jedan socijalni radnik. Ovakva situacija dodatno otežava pristup socijalnoj zaštiti ženama koje žive u Bratuncu i Konjević Polju. Naime, iz Centra navode da im se većina žena obraća zbog loše ekonomske situacije u kojoj se nalaze. Potom, postoje zdravstveni problemi koji rezultiraju činjenicom da postoji veći broj žena koje imaju pravo na finansijsku pomoć za pomoć i njegu druge osobe (15% više žena od muškaraca). Drugi važan problem je činjenica da vrlo malo žena ima mogućnost i ne zna kako da koristi socijalnu zaštitu. One žene koje žive u ruralnim područjima su manje informirane, otežano im je kretanje i samim tim teže im je doći do informacija. Isti slučaj je sa starijim ženama. Institucija teži da prevaziđe te poteškoće kroz veće prisustvo na terenu. Postoji i specifičan problem za povratnice koje žive u Konjević Polju - veliki broj žena uopće nije u mogućnosti koristiti socijalnu zaštitu u Republici Srpskoj jer su registrirane u Federaciji BiH. Infrastrukturni problemi dodatno komplikiraju već komplikiran i neadekvatan pristup uslugama. Većina okolnih sela udaljena je od 5 do 25 kilometara od Konjević Polja, a onda dodatno udaljena od lokalnih zajednica Bratunca, Milića i Zvornika. Ne postoji javni prijevoz (autobuske linije) koji povezuje žene s drugim lokalnim zajednicama, čime se sprječava pristup institucijama i ostvarivanje usluga na koje imaju pravo. U analizi lokalnih akcionih politika iz 2015., navodi se da je općina Bratunac bila među općinama koje imaju Gender akcioni plan, međutim, ne postoje recentni podaci koji bi potvrdili da je trenutno na snazi novi Gender akcioni plan. Dodatno, nije bilo moguće doći do oficijelnih podataka o postojanju Komisije za rodnu ravnopravnost općine Bratunac. Općina je nedavno izradila Strategiju kojom je uvedena budžetska linija za kratkoročnu finansijsku pomoć ženama žrtvama seksualnog nasilja tokom rata. Međutim, sve ostale kategorije nisu zastupljene, a lokalnim vlastima ponekad nedostaje razumijevanja potreba drugih kategorija marginaliziranih žena. Postoji samo tekući program za žene žrtve seksualnog nasilja tokom rata. Bilo je nekoliko strategija i programa koji su se bavili potrebama marginaliziranih

¹ Strategija održivog razvoja opštine Bratunac za period 2017 - 2022. god, http://opstinabratunac.com/images/strategija_razvoja.pdf, str. 9., 12., 20.

žena koje su ranije implementirane, ali rezultati nisu vidljivi. Bilo bi od najveće važnosti da se svi slični dokumenti mogu naći na jednom mjestu i da budu dostupni javnosti, kako bi sve organizacije imale uvid u aktivnosti općinske uprave u ovoj oblasti.²

Predstavnice Fondacije CURE su radile fokus grupe sa predstavnicima/ama institucija i nevladinih organizacija: Opština Bratunac, JU Centar za socijalni rad Bratunac, predstavnice Udruženja Jadarski Konjević Polja i Forum Žena, gdje su mapirani problemi žena u opštini Bratunac.

Na fokus grupi je Olja Čučić iz opštine Bratunac u svom uvodnom izlaganju navela da opština podržava rad nevladinog sektora i ističući da su dosta projekata radili zajedno. Jedan od njih je Gender akcioni plan 2012-2014 koji se radio uz pomoć nevladine organizacije Forum žena 2010 godine. Gender akcioni plan se radio uz pomoć radne grupe koju su sačinjavali predstavnici/e: Službe za budžet i finansije, Komisije za ravnopravnost spolova i predstavnice ženskih nevladinih organizacija. U Gender akcionom planu 2012-2014 su predstavljeni problemi i izazovi žena u opštini koji su mapirani i na ovoj fokus grupi. Osim toga dodatno dodatno se spominjao i segment uključivanja žena u političke procese. Trenutno je u opštini Bratunac 25 odbornika od toga je 5 žena. Omjer svakako nije zadovoljavajući ali u odnosu na prethodni period primjetan je porast učešća žena u politici. U Komisiji za ravnopravnost spolova u opštini Bratunac su sve muškarci zaključno sa predsjednikom komisije i oni se nisu ni odazvali radnom sastanku za kreiranje novog akcionog plana. Zadnjih nekoliko godina opština Bratunac nema akcioni plan. Čučić ističe da je prema popisu Republike Srpske na području opštine ima 5945 domaćinstava, njih 3166 su se izjasnili da obavljaju privrednu djelatnost a od tog broja njih 704 ostvaruju neki prihod prodajom proizvoda na tržištu. Veliki problem je što 1/3 stanovništva nema završenu osnovnu školu i ukupan broj lica koja imaju nezavršenu osnovnu školu je 6554, od toga 4324 su žene. Upravo zbog toga se obrazovanje navodi kao najveći problem u opštini Bratunac.

Čučić navodi da se u opštini Bratunac trenutno radi monitoring projekata koji još nisu završeni a odnose se na raspodjelu sredstava na nivou opštine. Na ova sredstva mogu aplicirati organizacije civilnog društva, posebno organizacije koje se bave najugroženijim kategorijama i ovo je na neki način podrška opštine nevladinom sektoru i prepoznavanje njihovog rada kao značajnog za opštinu.

PREDSTAVLJANJE PROBLEMA OPŠTINE BRATUNAC

1. **ZDRASTVENI SISTEM** s fokusom na seksualno i reproduktivno zdravlje, nedostatak domova zdravlja i ambulanti u manjim mjestima, nedostatak opreme i međuentitetske procedure koje dugo traju.
2. **ZAPOŠLJAVANJE** s fokusom na samozapošljavanje i zapošljavanje žena.
3. **NASILJE** s fokusom na prevenciju nasilja nad ženama, nasilja u porodici kroz razne edukativne programe i kampanje, te podizanja svijesti o nasilju.

² Malkić, A., i Bošnjak, E., (2018) Pozicija, uključenost i prava žena koje pripadaju manjinskim i marginaliziranim grupama u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, str: 18-21

4. **ULOGA ŽENE U JAVNOJ SFERI – STEREOTIPI** kroz podizanje svijesti o važnosti i ulozi žene u društvu.
5. **OBRAZOVANJE I MANJAK EDUKACIJE** – podizanje svijesti o važnosti obrazovanja. Prevencija i osvještavanje loših posljedica patrijarhalnog odgoja koje se najčešće manifestuju na žene iz čega proizilaze maloljetnički brakovi, ekonomska zavisnost žena, neobrazovanje žena i sl.
6. **JAVNI PREVOZ** - nedostatak linija za povezivanje ruralnih i urbanih dijelova opštine.
7. **MALDI** – nedostatak kulturno – umjetničkih dešavanja, nesadržajan društveni život.

Učesnici/e fokus grupe koja je održana u opštini Bratunac prepoznali/e su od niza problema sedam ključnih s kojima se suočavaju žene u navednoj opštini.

U nastavku tabelarni prikaz šireg konteksta koji je predstavljen kroz oblasti kao što su zdravstvo, nasilje, zapošljavanje, uloga žene u javnoj sferi djelovanja – stereotipi, obrazovanje, javni prevoz i mladi gdje su jasno definisane mjere i indikatori za provođenje aktivnosti.

1. ZDRAVSTVENI SISTEM				
1.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
<ul style="list-style-type: none"> - Definisati jednostavniji i ažurniji sistem – komisiju za odlučivanje hitnih slučajeva koji zahtjevaju liječenje van RS u svrhu skraćivanja procedure i prava na liječenje u drugom entitetu. - Otvaranje ambulante u manjim mjestima. 	2020.-2022.	<ul style="list-style-type: none"> - Zdravstvene institucije - Domovi zdravlja - Ambulante 	<ul style="list-style-type: none"> - Zakonom odrediti da hitni slučajevi brže i ažurnije dobiju saglasnost za liječenje izvan Republike Srpske. - Povećanje budžeta za zdravstveni sistem što bi omogućilo otvaranje ambulanti u manjim lokalnim zajednicama i kupovinu neophodne 	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet grada, - dodjeljivanje kapitalnih sredstava za nabavku aparata, otvaranje novih ambulanti, kupovinu opreme, obezbjeđenje medicinskog osoblja - 50.000,00KM godišnje

- Nedostatak medicinske opreme.			opreme: materijala, aparata, opreme za rad i sl. - Povećan broj ljudskih resursa: medicinskih radnika/ca u postojećim zdravstvenim ustanovama i novootvorenim ustanovama.	
---------------------------------	--	--	--	--

2. ZAPOŠLJAVANJE

2.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Otvaranje novih radnih mјesta kroz podsticaje privrednim subjektima za otvaranje novih firmi.	2020-2024.	<ul style="list-style-type: none"> - Opština - Centri za socijalni rad - Srednje škole - Zavod za zapošljavanje - NVO 	<p>-Kreirana strategija od strane Opštine Bratunac zapošljavanja i samozapošljavanja žena, posebno pripadnica marginalizovanih grupa.</p> <p>-Kreirati program podrške zapošljavanja ili samozapošljavanja žena posebno pripadnica manjinskih i marginalizovanih grupa žena iz opštinskog budžeta u narednom periodu.</p> <p>-Transparentno objavlјivanje konkursa i javnih poziva za finansiranje poduzetnika</p> <p>- Poticaji za otvaranje novih radnih mјesta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opština - NVO - Privatni kapital - Strani donatori i sredstva iz EU

3. NASILJE U PORODICI				
3.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Opštini Bratunac kroz informisanje javnosti i edukativne programe.	U kontinuitetu	<ul style="list-style-type: none"> - Vrtići i druge predškolske ustanove - Škole - Centri za socijalni rad - Policija - Nvo - Opština -mjesne zajednice - Politički subjekti - Mediji - NVO 	<ul style="list-style-type: none"> - Istraživanje i sagledavanje zastupljenosti nasilja u porodici u navednoj opštini - Edukacija šire javnosti o ovom problemu kroz razne kampanje za vrijeme 16. dana aktivizma u saradnji s Udruženjem Jadar iz Konjević Polja i predstavnicima/ama mjesnih zajednica Opštine Bratunac. - Kreiranje edukativnih radionica za žene s posebnim fokusom na mlade žene na temu nasilja. 	<ul style="list-style-type: none"> -Donatori -Lokalna zajednica -opština -Ministarstvo porodice omladine i sporta RS - Ministarstvo prosvjete RS -Ministarstvo zdravlja RS

4. ULOGA ŽENE U JAVNOJ SFERI – STEREOTIPI				
4.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
<ul style="list-style-type: none"> - Suzbijanje stereotipa o ženama i osnaživanje žena za proaktivniju ulogu u javnoj sferi. - Implementacija postojećih zakona, 	U kontinuitetu	<ul style="list-style-type: none"> - NVO koje se bave pitanjem žena poput Udruženje Jadar iz Konjević Polja, Forum Žena i drugi/e. - Centar za socijalni rad 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivno uključivanje žena u javnu sferu - Motivisanje i uključivanje žena u političke procese i politiku. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opština Bratunac - NVO - Strani donatori

<p>konvencija (Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova, Istanbulska konvencija i drugi) koji zagovaraju ravnopravnost i jednako učešće muškaraca i žena u javnoj sferi djelovanja.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Opština Bratunac 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivno djelovanje u mjesnim zajednicama 	
---	--	--	--	--

5. JAVNI PREVOZ

5.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje više prevoznih linija. - Povezivanje ruralnih dijelova sa urbanim dijelovima. 	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Opština Bratunac - Taxi prevoznici 	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbjediti dovoljan broj prevoznih linija i povezati ruralne i urbane dijelove opštine - Obezbjediti podsticaj taxi prevoznicima. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opština Bratunac

6. OBRAZOVANJE

6.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA INSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
<ul style="list-style-type: none"> - Uvesti dodatne formalne i neformalne mogućnosti za edukaciju u vidu kurseva. - Raditi na podizanju svijesti o važnosti 	2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Nevladine organizacije koje se bave pitanjem žena poput Udruženja Jadar iz Konjević Polja, Udruženja Maja iz Kravice, Udruženje Priroda iz Bratunca 	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje predmeta koji će promovirati edukaciju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, rodnozasnovanom 	<ul style="list-style-type: none"> - Opština Bratunac - NVO - Ministarstvo prosvjete i kulture RS

<p>obrazovanja, izgradnji ekonomske neovisnosti posebno za žene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvesti edukacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju - Raditi na prevenciji rodnozasnovanog nasilja 		<ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo prosvjete i kulture RS 	<ul style="list-style-type: none"> - nasilju, nasilju u vezama mladih. - Uvođenje neformalnog načina obrazovanja kroz radionice, seminare i edukacije o podizanju svijesti o važnosti obrazovanja, izgradnji ekonomske neovisnosti posebno za mlade žene zbog prevelikog uticaja patrijarhata. 	
--	--	---	--	--

Preporuke

Svi navedeni problemi upućuju na to da je najveća potreba žena u općini Bratunac osim obrazovanja, ekonomsko osnaživanje žena, njihova neovisnost i mogućnost za jedankim učešćem u javnoj sferi djelovanja radeći na poboljšanju pristupa različitim uslugama, kao što su: zdravstvene usluge, mogućnost na formalno i neformalno obrazovanje, poboljšanje položaja žena u društvu, prevencija i suzbijanje nasilja, mogućnost zapošljavanja i druge. Kao što je navedeno i u istraživanju *Pozicija, uključenost i prava žena koje pripadaju manjinskim i marginaliziranim grupama u Bosni i Hercegovini*³:

- potrebno je povećati broj programa za ekonomsko osnaživanje marginaliziranih žena - učiniti ih dostupnim ženama koje žive u različitim dijelovima općine. Ovi programi moraju biti zajednička aktivnost lokalnih ženskih udruženja, općinskih vlasti i biroa za zapošljavanje;
- potrebno je poboljšati saradnju između općine i udruženja žena kako bi obje strane imale pravovremene informacije o aktivnostima koje su namijenjene poboljšanju položaja marginaliziranih žena. Jedno od rješenja za općinu bilo bi olakšavanje pristupa relevantnim informacijama i dokumentima pravovremenim objavljivanjem informacija na njihovoј zvaničnoј web stranici;
- ako i kada je to moguće, općinske vlasti trebalo bi da u budžet uključe dodatnu budžetsku liniju kojom bi pomogli rad udruženja žena pokrivanjem troškova struje, interneta i održavanja prostorija organizacije;
- potrebno je uspostaviti međuentitetsku saradnju kako bi se riješili problemi vezani za pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama. Paralelno s tim, i kako bi se premostila postojeća situacija na terenu, potrebno je kreirati programe / projekte koji bi marginaliziranim ženama omogućili različite zdravstvene usluge (na primjer godišnje zdravstvene preglede);
- općina treba riješiti infrastrukturne probleme - potrebno je napraviti prijedlog za rješavanje infrastrukturnih problema u saradnji sa svim lokalnim zajednicama.

U opštini Bratunac postoji niz problema sa kojima se građani/ke suočavaju, ali gore navedeni problemi su gorući koji su mapirani na način da se uspostavi jednaka mogućnost za sve stanovnike/ce opštine. Žene su evidentno najpogođenija kategorija stanovništva i s toga je važno prepoznati to i raditi na prevenciji dodatnih problema a nastojati postojeće riješiti na najefektivniji način. Saradnja institucija i nevladinih organizacija je od značajnog interesa za sve građane/ke jer predstavnici/e nevladinih organizacija, posebno ženskih nevladinih organizacija radeći na terenu posjeduju znanje i informacije o trenutnom stanju kada su u pitanju ranjive kategorije na području opštine.

³ Ibid

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

“Ovaj akcioni plan je urađen uz finansijsku pomoć Europske unije. Sadržaj akcionog plana je isključiva odgovornost autorice Medine Mujić, i nužno ne predstavlja stanovište Europske unije.”